

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЛІЗИНГОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Резюме: Проаналізовано сучасний стан вітчизняного ринку лізингових послуг. Показано динаміку найважливіших показників, що характеризують даний ринок. Проаналізовано причини різкого скорочення обсягу вітчизняного лізингового ринку.

The summary. A modern domestic market of leasings services condition is analysed in the article. Rotined dynamics of the most essential indexes which characterize this market. Reasons of sharp reduction of volume of domestic leasing market are analysed.

Ключові слова: лізинг, договір лізингу, лізингодавці, лізингоотримувачі.

Постановка проблеми. У зв'язку з кризовими явищами на фінансових ринках та в економіці в цілому, нестабільністю політичної ситуації, погіршенням доступу до кредитних ресурсів (що є основним джерелом фінансування лізингових операцій), падінням платоспроможності підприємств, призупиненням інвестиційних проектів у найближчі роки можна очікувати значного скорочення обсягів лізингового кредитування та призупинення зростання лізингового ринку, що спостерігалось в останні роки.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Аналізу лізингового ринку приділено дуже мало уваги з боку як науковців, так і держави. В основному публікуються тільки щоквартальні та щорічні статистичні звіти Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України. А порівняльного аналізу показників лізингового ринку за останні 3–5 років майже ніде не опубліковано.

Метою статті є аналіз лізингового ринку за низкою показників, що характеризують функціонування лізингового ринку як одного із фінансових ринків України.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні моніторинг ринку лізингу в Україні здійснюють Українська асоціація лізингу, Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг та Національний банк України (відносно комерційних банків, що займаються лізинговими операціями). Для досягнення поставленої мети використаємо дані Держфінпослуг за останні роки.

Український лізинговий ринок в основному представляють такі лізингодавці:

- банки-резиденти України;
- лізингові компанії-резиденти;
- лізингодавці-нерезиденти України (міжнародний лізинг).

Крім того, існує ще такий поділ учасників лізингового ринку: фінансові компанії, внесені до реєстру Держфінпослуг, та юридичні особи – суб'єкти господарювання, які за своїм фінансовим статусом не є фінансовими установами, але мають визначене законом право надавати лізингові послуги.

Щоб охарактеризувати ринок лізингових послуг, спочатку розглянемо його загальні показники, а саме, вартість і кількість договорів лізингових послуг, укладених фінансовими компаніями і юридичними особами протягом останніх трьох років. Дану інформацію зведемо у таблицях 1 та 2.

Таблиця 1

Інформація щодо вартості договорів фінансового лізингу, укладених юридичними особами та фінансовими компаніями за 2007–2009 рр.

Період	Вартість договорів фінансового лізингу, укладених за період, млн. грн.				Усього, млн. грн.
	Юридичними особами	Питома вага	Фінансовими компаніями	Питома вага	
2007р.	16 864,90	99,92%	12,8	0,08%	16 877,70
2008р.	9 078,20	99,88%	10,6	0,12%	9 088,80
2009р.	2 610,10	99,80%	5,2	0,20%	2 615,30

*Джерело: власні розрахунки автора на основі даних [1, 2].

Як бачимо з даних, наведених у табл. 1, близько 99,8% усіх послуг фінансового лізингу надають юридичні особи – суб'єкти господарювання, що не є фінансовими установами. Дані цієї таблиці свідчать про дуже негативні тенденції, що намітилися на ринку фінансового лізингу України. Протягом 2009 року було укладено договорів лізингу на суму всього лиш 2 615,30 млн. грн. А це на 6 473,50 млн. грн. менше, ніж було укладено за аналогічний період 2008 року і на 14 262,40 млн. грн. менше, ніж у 2007 році.

Враховуючи вищеподану інформацію, цілком логічним буде припущення, що кількість договорів лізингу, які були укладені протягом 2009 року, також буде суттєво відрізнятися від попередніх років. Дані про кількість договорів, укладених юридичними особами та фінансовими компаніями за 2007-2009 рр., в табл. 2.

Таблиця 2

Інформація щодо кількості договорів лізингу, укладених юридичними особами та фінансовими компаніями за 2007–2009 рр.

Період	Кількість договорів лізингу (од.), укладених за період				ВСЬОГО
	Юридичними особами	Питома вага	Фінансовими компаніями	Питома вага	
2007р.	9 275	99,81%	18	0,19%	9 293
2008р.	9 766	99,90%	10	0,10%	9 776
2009р.	3 008	99,87%	4	0,13%	3 012

*Джерело: власні розрахунки автора на основі даних [1, 2].

Дані табл. 2 цілком підтверджують наші припущення. Протягом 2009 року було укладено всього лиш 3012 договорів, що понад 3 рази менше за аналогічний період 2007 і 2008 років.

Для більш наочного викладу даної ситуації, на рис. 1 графічно зображено динаміку надання послуг фінансового лізингу за 2007–2009 роки юридичними особами.

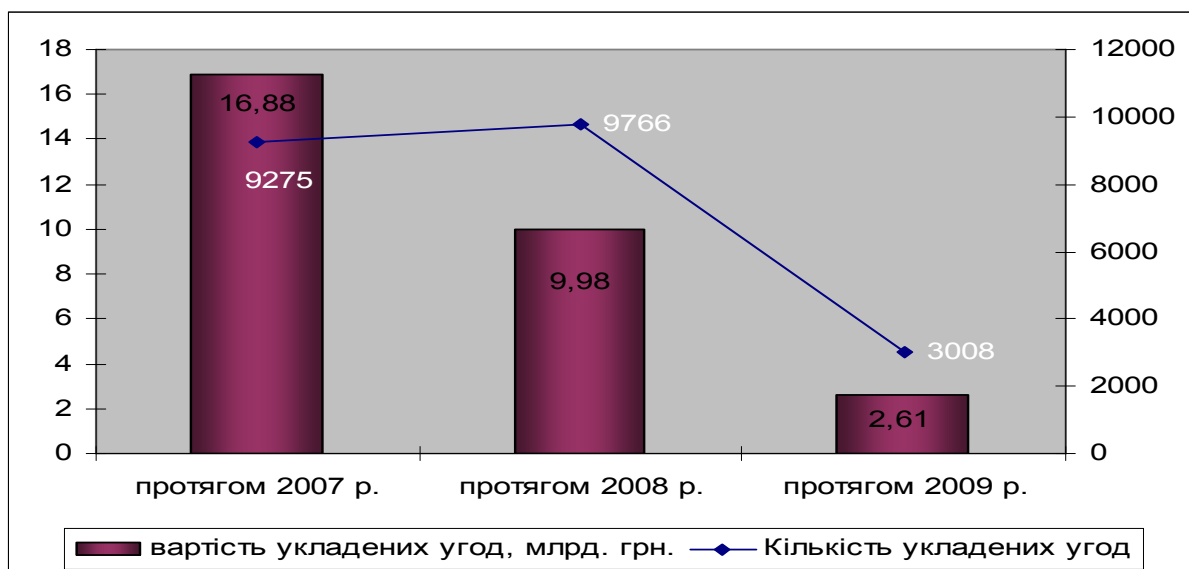

Рис. 1. Кількість і вартість договорів фінансового лізингу юридичними особами 2007–2009рр. [3]

Для більш наочного представлення динаміки надання послуг фінансового лізингу протягом 2007–2009 років, представимо дані цифри поквартально на рис. 2 та рис. 3.

Рис. 2. Загальна вартість лізингових угод, укладених протягом кварталу, за 2006–2009 рр., млн. грн. [3]

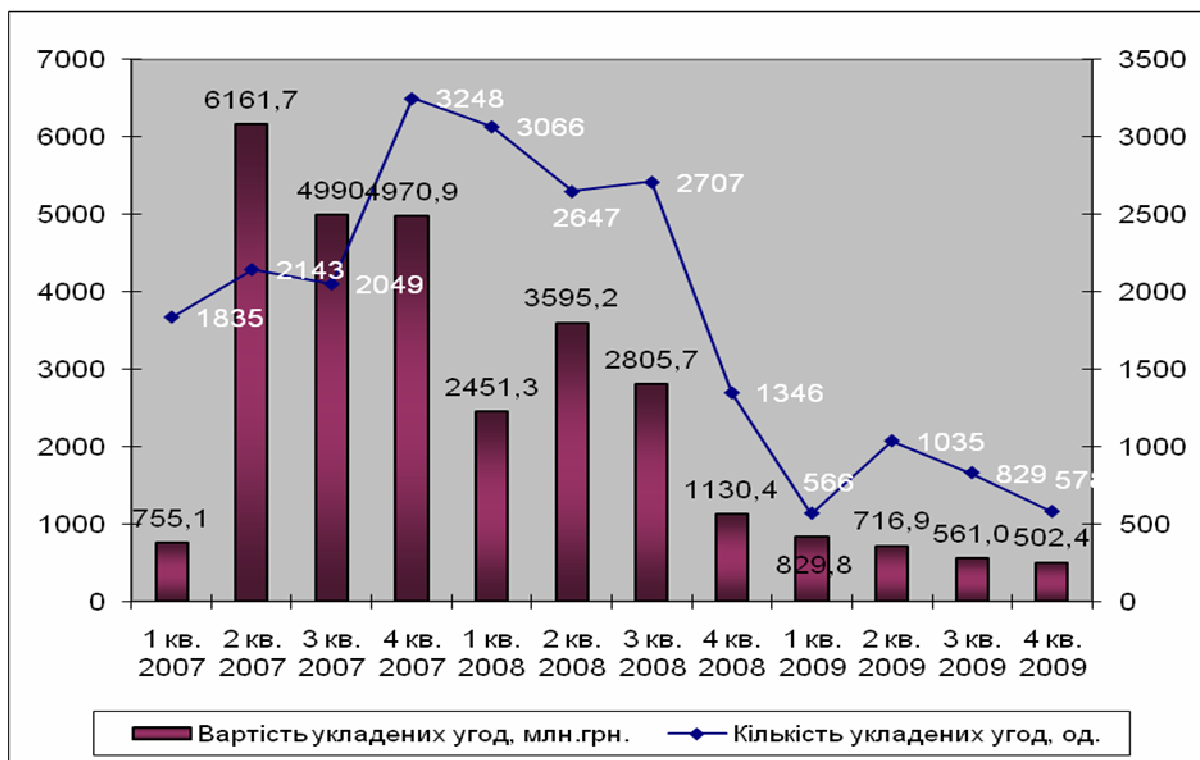

Рис. 3. Вартість і кількість укладених договорів лізингових послуг протягом 2007–2009 рр. (поквартально) [3]

З рисунків 2 і 3 бачимо, що найбільше договорів лізингу було укладено протягом 4 кварталу 2007 року – 3248 одиниць. Але за вартістю даних договорів цей показник

поступається даним другого кварталу 2007 року, де було укладено 2143 договори, але на суму 6161,7 млн. грн.

Як бачимо, 2, 3 і 4 квартали 2007 року були просто «золотими» часами для вітчизняного ринку лізингових послуг. На нашу думку, цьому сприяла і державна політика, і більше розуміння суб'єктами підприємницької діяльності суті й переваг лізингу, оскільки проводилася активна рекламна кампанія лізинговими компаніями, яких до того ж ставало все більше. Згідно з даними Української асоціації лізингу станом на 01.01.2006 року було зареєстровано 50 лізингових компаній, станом на 01.01.2007 року даних компаній було зареєстровано 65, а протягом 2007 року їхня кількість зросла на 15 і станом на 01.01.2008р. склала 90 компаній [1].

Важливим чинником, що сприяв такому пробудженню лізингового ринку, було і зростання зацікавленості лізингом з боку іноземних банків, які активно входили на вітчизняний фінансовий ринок.

Вартість і кількість укладених договорів безсумнівно є дуже важливим показником в оцінюванні лізингового ринку, однак договори лізингу в основному середньо- та довготермінові, тому слід показати також ще і вартість та кількість діючих договорів лізингу. Для більшої наочності подамо ці дані у вигляді діаграми, що зображена на рис. 4.

З рис. 4 бачимо, що наше припущення на рахунок термінів дії договорів лізингових послуг виявилися цілком вірними, враховуючи дані рисунків 2 і 3, де було видно, що найактивнішим у плані залучення клієнтів і укладання договорів лізингу був 2007 рік, а вже на рис. 4 бачимо стрімке зростання вартості діючих договорів. Цілком логічно припустити, що дані договори не були виконані протягом одного року.

Для підтвердження наших припущень покажемо розподіл діючих договорів фінансового лізингу за терміном дії 2007–2009 рр. на рис. 5.

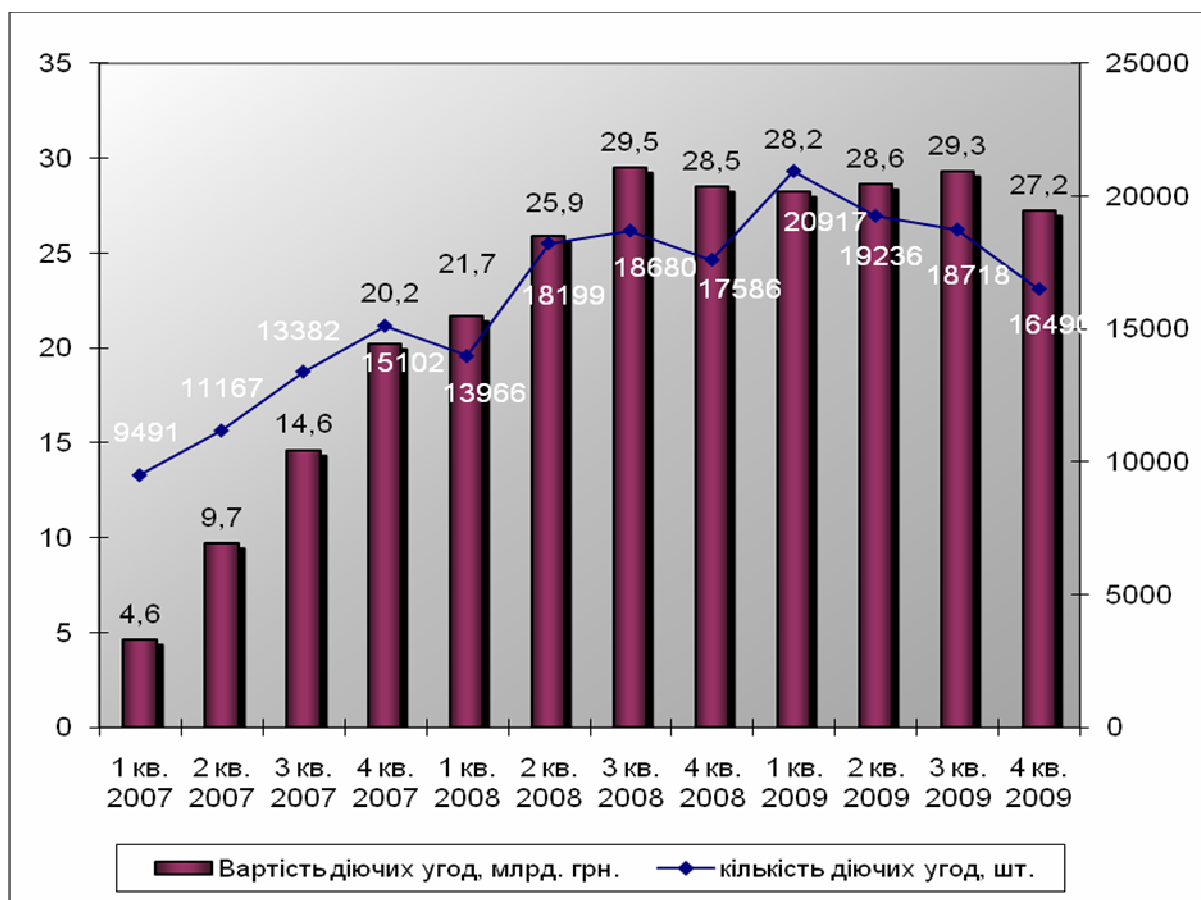

Рис. 4. Вартість і кількість діючих договорів лізингових послуг протягом 2007–2009 рр. (поквартально) [3]

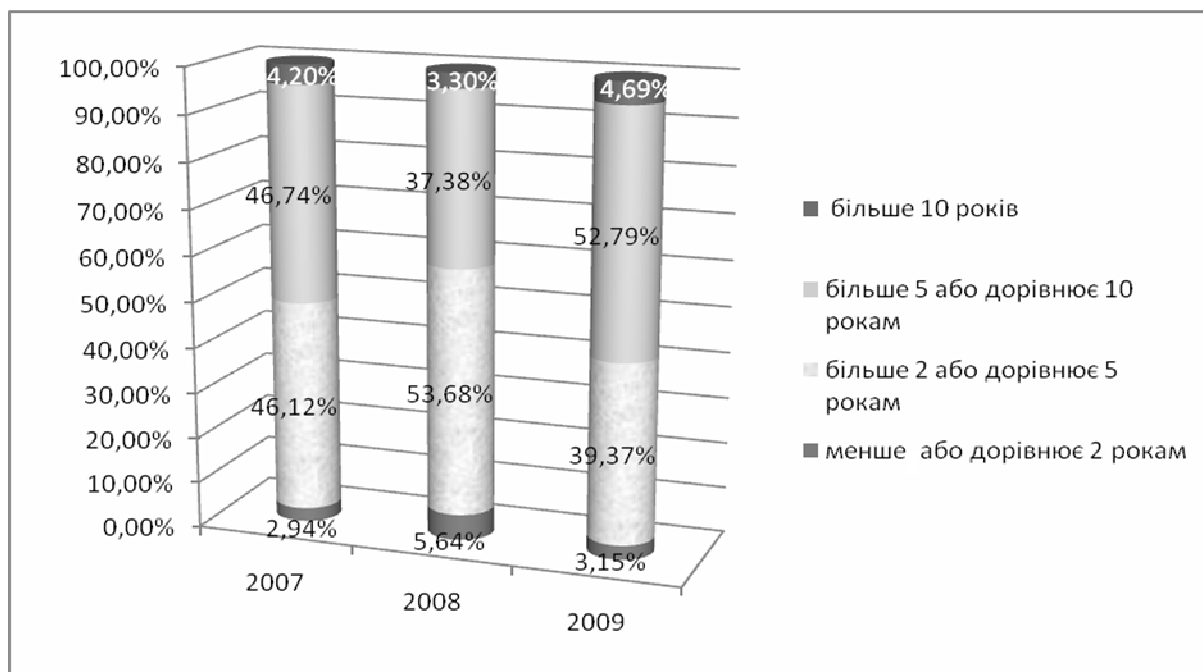
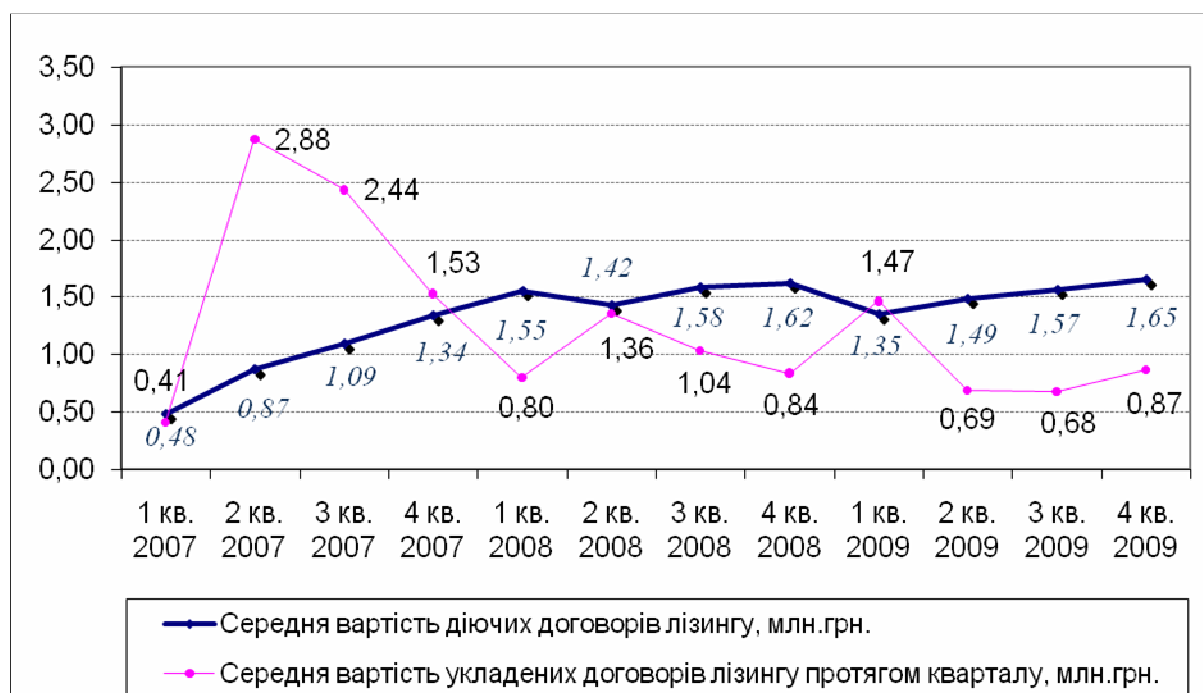

Рис. 5. Розподіл діючих договорів фінансового лізингу за терміном дії 2007–2009 рр. [3]

Як бачимо з рис. 5, у звітному періоді в порівнянні з 2008 роком спостерігається зростання на 9,36% питомої ваги договорів терміном від 5 до 10 років, та зменшення на 7,56% питомої ваги договорів терміном від 2 до 5 років. Також зменшилась на 2,7% питома вага короткотермінових (до 2 років) договорів, а довготермінових (більше 10 років) договорів стало більше на 0,9%. Таким чином, спостерігається загальна тенденція до збільшення в 2009 році термінів фінансування.

Джерело: власні розрахунки на основі даних [3]

Рис. 6. Середня вартість укладених і діючих договорів лізингу протягом 2007–2009рр. (поквартально)

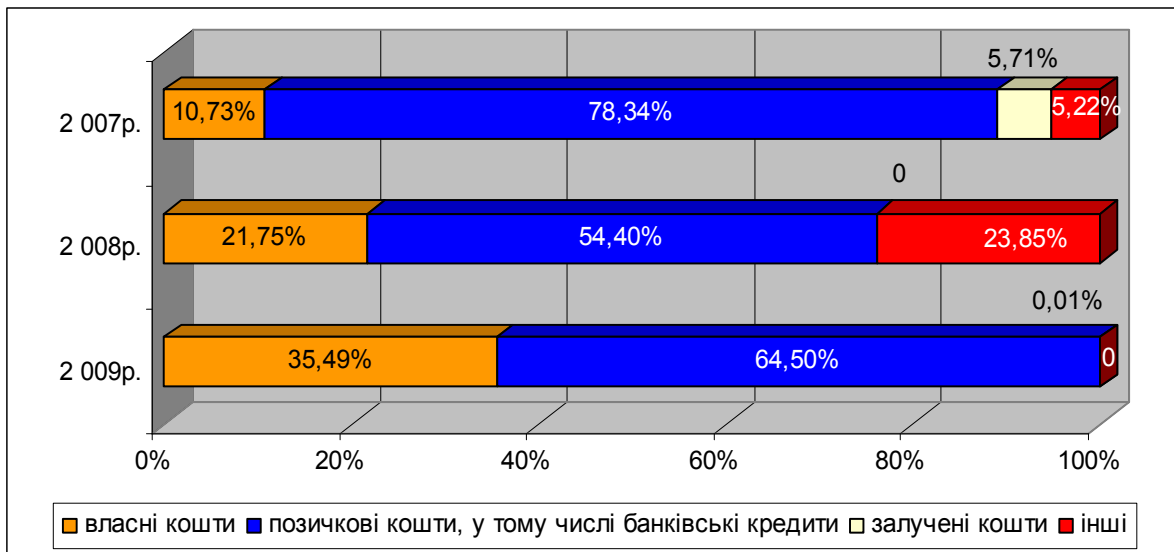

Рис. 7. Структура джерел фінансування лізингових операцій 2007–2009 рр. [3]

Як бачимо з рис. 7, основним джерелом фінансування лізингових операцій у поточному році стали позичкові кошти, в тому числі банківські кредити (64,5%), при цьому їх питома вага зросла на 10,1% відносно показника 2008 року. В 2009 році слід також відзначити збільшення питомої ваги власних коштів лізингових компаній на 13,74% відносно показника 2008 року. Якщо у 2008 році цей показник становив 21,75%, то вже у 2009 році він зріс до 35,49%.

Рис.8. Вартісний розподіл лізингових платежів 2007–2009 рр. [3]

На рис. 8 бачимо, що у 2009 році спостерігається тенденція до зменшення питомої ваги суми, яка відшкодовує частину вартості предмета лізингу. Цей показник зменшився у порівнянні з 2008 роком на 13,28% і склав 55,5%. Водночас зросла питома вага платежу як винагорода лізингодавця за отримане у лізинг майно. У порівнянні з 2008 роком питома вага цього елемента зросла на 8,91% і становила 33,23%.

На рисунках 9 та 10 зображено розподіл вартості договорів фінансового лізингу за галузями станом на 31.12.2008 р. та 31.12.2009р. відповідно.

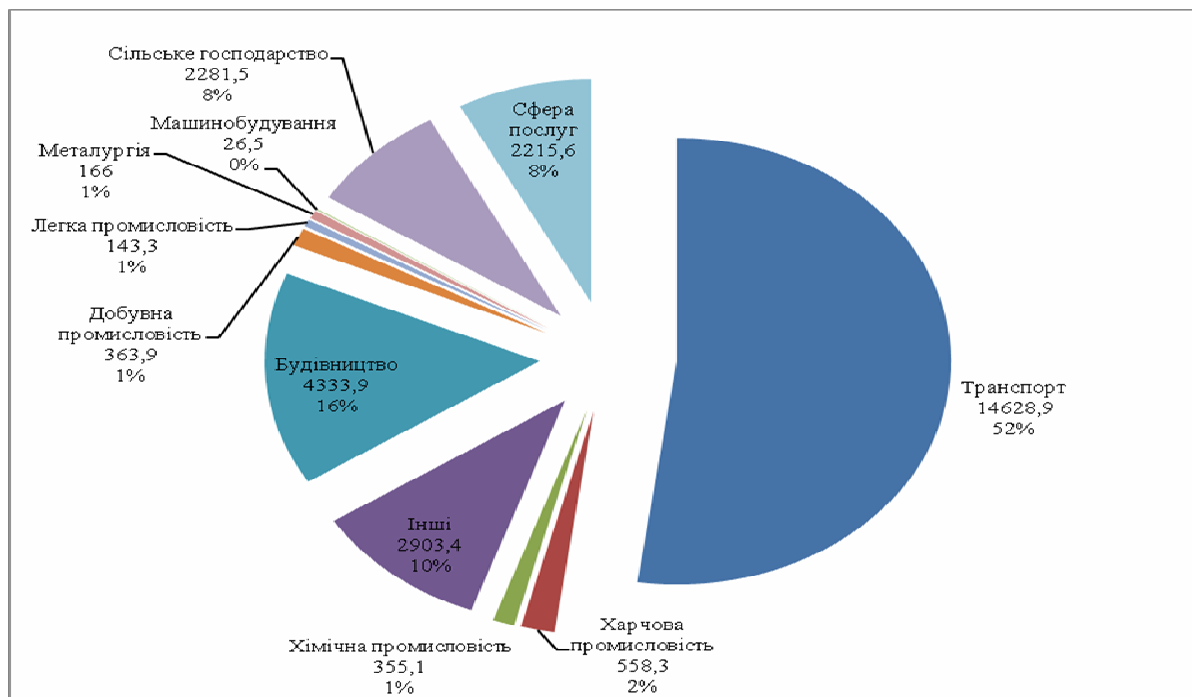

Рис. 9. Розподіл вартості договорів фінансового лізингу за галузями станом на 31.12.08 року (млн.грн., %) [3]

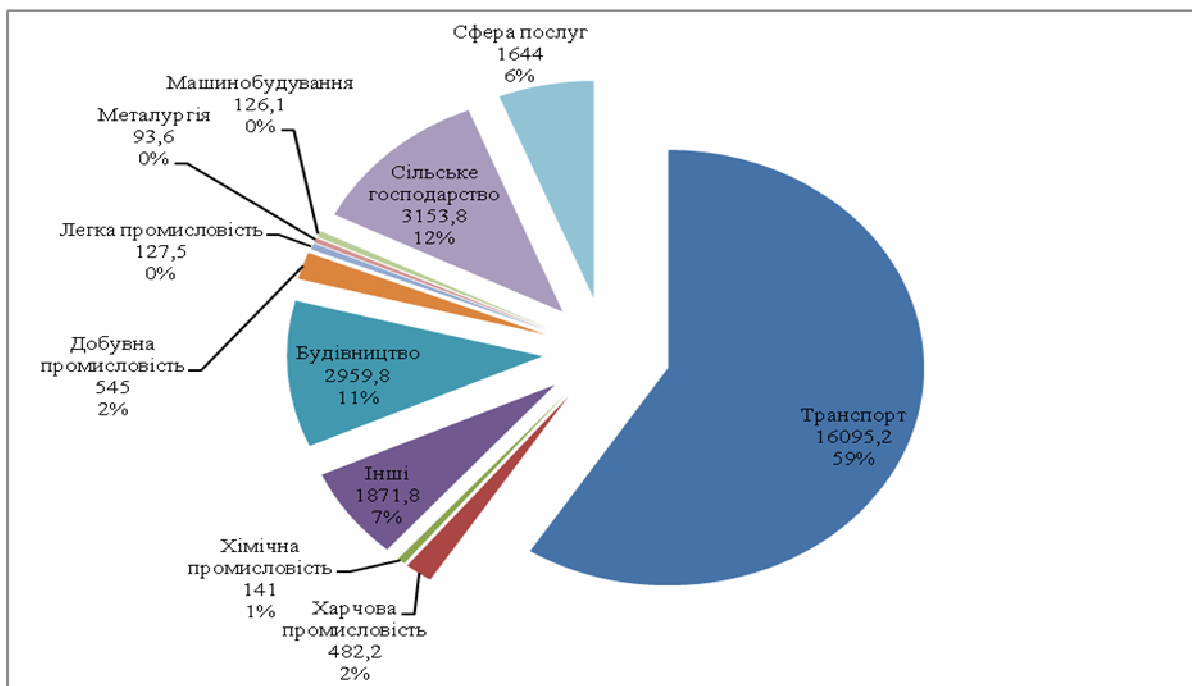

Рис. 10. Розподіл вартості договорів фінансового лізингу за галузями станом на 31.12.09 року (млн.грн., %) [3]

Розглянувши основні показники функціонування лізингового ринку, цілком логічним буде показати його учасників у світлі таких показників, як вартість активів, переданих в лізинг, і вартості портфеля лізингових угод.

Рейтинг складено за участі тих лізингових компаній-членів асоціації «Українське об'єднання лізингодавців», які побажали розкрити свої дані відповідно до розміру лізингового

портфеля на 31 грудня 2009 р. (табл. 3) та вартості активів, переданих у лізинг протягом 2009 року (табл. 4).

Таблиця 3
Вартість активів, переданих у лізинг лізинговими компаніями протягом 2008–2009 рр., млн. грн.

№ з/п	Назва лізингової компанії	Вартість активів, переданих у лізинг протягом 2009 року, млн. грн.	Ціломова вага	Вартість активів, переданих у лізинг протягом 2008 року, млн. грн.	Ціломова вага	Абсолютне відхилення	
						млн. грн.	%
1	ТОВ «УніКредит Лізинг»	645,70	32,15%	1276,6	14,46%	-630,90	17,69%
2	ТОВ «Порше Лізинг Україна»	219,00	10,91%	17,64	0,20%	201,36	10,71%
3	ТОВ «ІНГ Лізинг Україна»	216,60	10,79%	748,65	8,48%	-532,05	2,30%
4	ТОВ «Райффайзен Лізинг Аваль»	156,20	7,78%	1039,51	11,78%	-883,31	-4,00%
5	ТОВ «Хьюпо Альпе Адрія Груп»	124,20	6,18%	539,23	6,11%	-415,03	0,07%
6	ТОВ «Імморент Україна»	109,50	5,45%	93,26	1,06%	16,24	4,40%
7	ТОВ «Перша лізингова компанія-ALD Automotive»	106,10	5,28%	303,5	3,44%	-197,40	1,84%
8	ПП «ВТБ Лізинг Україна»	90,60	4,51%	2414,47	27,36%	-2323,87	-22,85%
9	ТОВ «СГ Еквіпмент Лізинг Україна»	79,10	3,94%	656,54	7,44%	-577,44	-3,50%
10	AVIS	74,80	3,72%	н.д.	-	-	-
11	Укравтолізинг	52,40	2,61%	н.д.	-	-	-
12	ТОВ «ВіЕйБі Лізинг»	45,00	2,24%	461	5,22%	-416,00	-2,98%
13	Ілта	35,20	1,75%	191,89	2,17%	-156,69	-0,42%
14	УКЮ Банк Лізинг	19,30	0,96%	76,99	0,87%	-57,69	0,09%
15	Кредит Європа Лізинг	16,70	0,83%	255,48	2,89%	-238,78	-2,06%
16	ТОВ «Євро Лізинг»	7,40	0,37%	311,92	3,53%	-304,52	-3,17%
17	ОТП Лізинг	6,60	0,33%	н.д.	-	-	-
18	ТОВ «Ласка Лізинг»	3,80	0,19%	305	3,46%	-301,20	-3,27%
19	ТОВ «АІС-Лізинг»	н.д.	-	99,59	1,13%	-	-
20	ТОВ «Панта Рей Систем»	н.д.	-	22,39	0,25%	-	-
21	ТОВ «ЛД Лізинг»	н.д.	-	12,01	0,14%	-	-
ВСЬОГО		2008,20	100,0%	8825,67	100,0%		0,00%

*Джерело: розрахунки автора згідно з вихідними даними [4, 5].

Таблиця 4

Портфель лізингових угод протягом 2008–2009рр., млн. грн.

№ з/п	Назва лізингової компанії	Портфель лізингових угод на 31.12.2009р . млн. грн.	Питома вага, %	Портфель лізингових угод на 31.12.2008р . млн. грн.	Питома вага, %	Абсолютне відхилення	
						млн. грн.	%
1	ПП «ВТБ Лізинг Україна»	5670,3	39,77%	5746,98	40,81 %	-76,68	-1,05%
2	ТОВ «Райффайзен Лізинг Аваль»	1666,1	11,68%	1879,99	13,35 %	-213,89	-1,67%
3	ТОВ «УніКредит Лізинг»	1634,6	11,46%	1646,1	11,69 %	-11,5	-0,23%
4	ТОВ «ІНГ Лізинг Україна»	1147,6	8,05%	625,86	4,44%	521,74	3,60%
5	ТОВ «Хьюпо Альпе Адрія Груп»	882,7	6,19%	716,44	5,09%	166,26	1,10%
6	ТОВ «Євро Лізинг»	457,6	3,21%	582,53	4,14%	-124,93	-0,93%
7	ТОВ «СГ Еквіпмент Лізинг Україна»	362,7	2,54%	486,88	3,46%	-124,18	-0,91%
8	ТОВ «ВіЕйБі Лізинг»	359	2,52%	423	3,00%	-64	-0,49%
9	ТОВ «Перша лізингова компанія-ALD Automotive»	355,8	2,50%	427,7	3,04%	-71,9	-0,54%
10	ТОВ «Ласка Лізинг»	352,2	2,47%	514	3,65%	-161,8	-1,18%
11	ТОВ «Імморент Україна»	336	2,36%	229,11	1,63%	106,89	0,73%
12	Українська лізингова компанія	250,9	1,76%	н/д	0,00%	250,9	1,76%
13	ТОВ «Ілта»	238,1	1,67%	328,86	2,34%	-90,76	-0,67%
14	ТОВ «Кредит Європа Лізинг»	157,8	1,11%	200,6	1,42%	-42,8	-0,32%
15	AVIS	131,5	0,92%	н/д	0,00%	131,5	0,92%
16	ТОВ «Порше Лізинг Україна»	128,9	0,90%	12,25	0,09%	116,65	0,82%
17	ТОВ «Укіо Банк Лізинг»	105	0,74%	113,69	0,81%	-8,69	-0,07%
18	Укравтолізинг	16,6	0,12%	н/д	-	-	-
19	ОТП Лізинг	6	0,04%	н/д	-	-	-
20	ТОВ «АІС-Лізинг»	н/д	-	113,41	0,81%	-	-0,81%
21	ТОВ «Панта Рей Систем»	н/д	-	25,81	0,18%	-	-0,18%
22	ТОВ «ЛД Лізинг»	н/д	-	8,76	0,06%	-	-0,06%
ВСЬОГО		14259,4	100,00	14081,97	100,00	177,43	

		%		%		
--	--	---	--	---	--	--

* Джерело: розрахунки автора згідно з вихідними даними [4, 5].

Висновки. В результаті проведеного дослідження, ми отримали такі результати:

- кількість укладених договорів фінансового лізингу за 2009 рік зменшилася на 6759 (69%) у порівнянні з 2008 роком і склала 3012 договорів;
- у вартісному вираженні обсяг укладених договорів у 2009 році зменшився на 7,51 млрд. грн. (75%) і склав 2,47 млрд. грн.;
- вартість діючих договорів фінансового лізингу станом на кінець 2009 р. зменшилася на 1,3 млрд. грн. (4,6%) у порівнянні з кінцем 2008 р. і становить 27,2 млрд. грн.;
- середня вартість діючої угоди станом на кінець 2009 р. збільшилася на 0,63 млн. грн. (62%) і становить приблизно 1,65 млн. грн.;
- у кількісному вираженні обсяг діючих договорів на кінець 2009 року становив 16490 угод;
- у 2009 році у порівнянні з 2008 роком спостерігається зростання на 9,36% питомої ваги договорів терміном від 5 до 10 років та зменшення на 7,56% питомої ваги договорів терміном від 2 до 5 років. Також зменшилася на 2,7% питома вага короткотермінових (до 2 років) договорів, а довготермінових (більше 10 років) договорів стало більше на 0,9%. Таким чином, спостерігається загальна тенденція до збільшення в 2009 році термінів фінансування;
- серед договорів фінансового лізингу, як і раніше, переважають угоди в галузі транспорту (59%), сільського господарства (11,5%), будівництва (11%) та сфері послуг (6%). При цьому питома вага транспорту і сільського господарства зросла відповідно на 7,87% і 2,09%, а питома вага будівництва і сфері послуг зменшилася відповідно на 4,32% і 2,18%;
- найбільшим попитом серед предметів лізингу користується транспорт (54%), а також сільськогосподарська техніка (12%);
- основним джерелом фінансування лізингових операцій у 2009 році стали позичкові кошти, в тому числі банківські кредити (64,5%). При цьому їх питома вага зросла на 10,1%. Крім цього, питома вага власних коштів лізингових компаній у 2009 році зросла на 13,74% і становить 35,49%.

Використана література

1. Підсумки діяльності фінансових компаній, ломбардів та юридичних осіб (лізингодавців) за 12 місяців 2008 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dfp.gov.ua/>
2. Підсумки діяльності фінансових компаній, ломбардів та юридичних осіб (лізингодавців) за 12 місяців 2009 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dfp.gov.ua/>
3. Підсумки діяльності лізингодавців за 2009 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.leasing.org.ua>
4. Рейтинг лізингових компаній за результатами 2008 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.leasing.org.ua>
5. Рейтинг лізингових компаній за результатами 2009 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.leasing.org.ua>